El imperativo

Rozkazovací způsob • vysvětlení česky • A1–B1

HABLA. = MLUV. • NO HABLES. = NEMLUV.

01 K čemu imperativ slouží

Vyjadřuje pokyny, rady, výzvy, prosby a zákazy. Nemusíš na nikoho křičet: **Abre la ventana, por favor.** = Otevři prosím okno. **No corras.** = Neběhej. **Prueba esta sopa.** = Ochutnej tu polévku.

Tú = tykání jedné osobě; **usted** = vykání jedné osobě. **Vosotros/as** = tykání skupině ve Španělsku; **ustedes** = vykání skupině ve Španělsku a běžné oslovení skupiny v Latinské Americe. **Nosotros/as** = výzva „pojďme / udělejme“. Tvar pro **yo** neexistuje. Tento přehled pracuje s tú, nikoli s regionálním vos.

02 Kladné tvary pravidelných sloves

Osoba	hablar	comer	vivir
tú	habla	come	vive
usted	hable	coma	viva
nosotros/as	hablemos	comamos	vivamos
vosotros/as	hablad	comed	vivid
ustedes	hablen	coman	vivan

Tú: tvar se obvykle shoduje s přítomným časem pro él/ella: habla, come, vive. Pozor na nepravidelné tvary na další straně.
Vosotros/as: nahraď koncové **-r** infinitivu písmenem **-d**: hablar → hablad.
Usted, ustedes, nosotros/as: používají tvary přítomného subjunktivu. U pravidelných sloves -ar přechází na **e**, -er/-ir na **a**.

03 Jak to zní v běžné situaci

Lee el texto. — Přečti text. (tú)
Pase, por favor. — Pojďte dál, prosím. (usted)
Abrid los libros. — Otevřete knihy. (vosotros/as)
Escuchen la pregunta. — Poslouchejte otázku. (ustedes)
Hablemos en español. — Mluvme španělsky. (nosotros/as)

No lo hagas

Záporné tvary a důležitá nepravidelná slovesa

04 Zákaz: NO + přítomný subjunktiv

U zákazu nestačí přidat no před kladný rozkaz. **Habla → no hables**, nikoli „no habla“. Všechny záporné osoby používají přítomný subjunktiv.

Osoba	hablar	comer	vivir
tú	no hables	no comas	no vivas
usted	no hable	no coma	no viva
nosotros/as	no hablemos	no comamos	no vivamos
vosotros/as	no habléis	no comáis	no viváis
ustedes	no hablen	no coman	no vivan

05 Osm kladných nepravidelných tvarů pro TÚ

Infinitiv	tú +	tú −	usted +	ustedes +
decir	di	no digas	diga	digan
hacer	haz	no hagas	haga	hagan
ir	ve	no vayas	vaya	vayan
poner	pon	no pongas	ponga	pongan
salir	sal	no salgas	salga	salgan
ser	sé	no seas	sea	sean
tener	ten	no tengas	tenga	tengan
venir	ven	no vengas	venga	vengan

U **usted/ustedes** vytvoříš zákaz přidáním no: **no diga / no digan**. Pro **tú** se tvar mění: **di → no digas**. Kladné **sé** (ser) má přízvuk.

06 Změny kmene a pravopisu

Piensa / no pienses (pensar), **pide / no pidas** (pedir), **duerme / no duermas** (dormir).
Pro tú, usted a ustedes pomáhá přítomné **yo**: tengo → teng- → no tengas / tenga / tengan. Pomůcka má výjimky (např. ir → vaya, ser → sea). U nosotros/vosotros mohou být změny jiné: **pensemos, pidamos, durmamos**.
Pravopis zachovává výslovnost: **busca → no busques**, **llega → no llegues**. Také **da → no des / dé** a **está → no estés / esté**.

Dímelo, por favor

Zájmena u rozkazu • přízvuky • zdvořilost

07 Kladně za sloveso, záporně před sloveso

Typ	Pravidlo	Příklad
Kladný rozkaz	Připoj zájmeno ke slovesu.	Compra el pan. → Cómpralo.
Záporný rozkaz	no + zájmeno + sloveso	No compres el pan. → No lo compres.
Zvratné sloveso	Stejné pravidlo pro te/se/os/nos.	Levántate. / No te levantes.

Při spojení se zájmeny se zachovává původní přízvučná slabika a použijí se běžná pravidla psaní přízvuku: **mira → míramе**, **compra → cómpralo**, ale **di → dime**. Přízvuk tedy nepřidáváme automaticky vždy.

08 Dvě zájmena: komu + co

Nejdřív stojí zájmeno označující **komu**, potom zájmeno označující **co**: **da + me + lo → Dámelo.** = Dej mi ho.
No me lo des. = Nedávej mi ho.
Le/les se před lo/la/los/las mění na **se**: **Da el libro a Ana. → Díselo.** / **No se lo des.** Se zde nahrazuje le; není to zvratné „se“ k podmětu.

09 Zvratná slovesa v dalších osobách

Osoba	Kladně	Záporně
tú	Siéntate.	No te sientes.
usted	Siéntese.	No se siente.
nosotros/as	Sentémonos.	No nos sentemos.
vosotros/as	Sentaos.	No os sentéis.
ustedes	Siéntense.	No se sienten.

Před **nos** u kladného nosotros odpadá koncové **-s**: sentemos + nos → sentémonos. Před **os** u kladného vosotros zpravidla odpadá **-d**: sentad + os → sentaos. Sloveso irse má zvláštní tvary; běžné **vámonos** znamená „pojďme pryč“.

10 Rozkaz může být i slušný

Cierra la puerta, por favor. = Zavři prosím dveře.
Cierre la puerta, por favor. = Zavřete prosím dveře. (usted)
Mírnější prosba může mít podobu otázky: **¿Puedes cerrar la puerta?** / **¿Puede cerrar la puerta?** Tyto otázky nejsou gramaticky imperativ.